

UITGAAN

Free to be Free

Theatervoorstelling over ons gedeeld koloniale verleden

Van een onzer verslaggevers

WILLEMSTAD - Free to be Free is op Curaçao in première gegaan. Een multidisciplinaire theatrale route die eerder in Amersfoort, Amsterdam, Deventer en Utrecht is opgevoerd. Thema is vrijheid en verzet.

Door dans, muziek en theater te combineren, schetsen regisseurs Juan-Carlos Goilo en Katy Streek een veelzijdig beeld van ons koloniale verleden. Hun tijdloze verhaal zet aan tot diepe reflectie en stelt de vraag: hoe gaan we verder?

Het concept van Free to be Free is van Katy Streek en Jennifer Tosch. Het theatrale programma is speciaal ontwikkeld in het kader van het herdenkingsjaar van de afschaffing van slavernij in Nederland en de voormalige koloniën. Op Curaçao werken ze samen met Teatro KadaKen voor de productie en Mongui Maduro Bibliotheek voor het historisch onderzoek.

Het publiek wordt meegenomen langs de verhalen en plekken die verbonden zijn aan de koloniale geschiedenis in Punda. Met dans, theater, poëzie en muziek komen nog onbekende verhalen tot leven. Deze 'vergeten' verhalen bewoog Jennifer Tosch om de Black Heritage Tour op te richten waarbij deelnemers de zwarte aanwezigheid en koloniale geschiedenis in onder andere Amsterdam verkennen. „Jennifer, die in New York is geboren uit Surinaamse ouders, ontdekte veel gaten in het verhaal dat in Nederland wordt verteld over het koloniale verleden”, zegt Katy Streek. Zo werd er verteld dat er geen mensen van kleur in de 17e eeuw in Nederland waren. Een omissie. In Free to be Free

wordt juist een veel breder verhaal dan het dominante witte perspectief verteld. Ook het verzet van de vrijheidsstrijders krijgt een stem.

De theatermakers maakten gebruik van de methode critical fabulation. Deze methode maakt gebruik van stiltes; van de afwezigheid van slavenstemmen in de trans-Atlantische geschiedenis. De gaten in het slavernijverleden worden gevuld door middel van een door-dachte, kritische combinatie van kennis, verbeelding en inlevingsvermogen. Maar er werd ook gekeken naar Black Quantum Futurism, zegt Juan-Carlos Goilo. Hierin wordt een andere omgang met tijd voorgesteld. Het verleden en de toekomst staan niet los van het heden. Goilo: „Verhalen die in het nu worden verteld zijn verbonden met het verleden. Zo zijn de persoonlijke verhalen van de cast het directe gevolg van het verleden.” Oftewel het heden als een vertaling op het verleden en de toekomst. Zo vertolken de castleden hun eigen relatie tot de locaties en de geschiedenis. „Iedereen heeft zijn eigen pad bewandeld om hier te komen”, zegt Goilo.

In het maatschappelijk debat is die veelzijdigheid van perspectieven verdwenen. In Free to be Free komen ze samen. Jörgen Gario is in de voorstelling de tegenstem, maar ook de stem van reflectie. Jitske Wild-

In de Fortkerk wordt de rol van instituten in het koloniale- en slavernijverleden onderzocht.

schut belichaamt de witte stem, de stem van ontkenning en witte privileges. Tot ze een moment van inzicht krijgt en aan zelfreflectie doet. Muzikant Sorandy Sint Jacobs representeert de oude taal, de tradities van ritme en dans. Tania Kross is de Godin van het Water. Zij is de bewaarder van herinneringen. „Tegelijkertijd vertegenwoordigen ze ook zichzelf. Het is moeilijk om hen in een hokje te plaatsen”, zegt Goilo.

De voorstellingen in Nederland en op Curaçao hebben een gedeeld narratief: ze beginnen in de kerk en eindigen in de natuur - hetzij in een park of aan het water. In Amsterdam startte de theatertour bij de Waalse kerk die nauwe banden onderhield met de West-Indische Compagnie (WIC). Oudelingen van de kerk hadden aandelen in de WIC, zoals Paulus Godin. Hij was bewindhebber van de WIC en directeur van de Sociëteit van Suriname (een particuliere Nederlandse koloniale onderneming die verantwoordelijk was voor het beheer van Suriname). Onder meer dankzij de slavenhandel heeft Godin veel geld verdiend.

Op Curaçao is gekozen voor de Fortkerk. Het gebedshuis van de protestantse macht op Curaçao. Op deze plek onderzoeken de makers de rol van instituten in het koloniale- en slavernijverleden. De kerk als middel om mensen te onderdrukken, maar die ook een rol heeft gespeeld in de emancipatie van de bevolking. Katy Streek: „Sommigen zien de kerk ook als een plek voor bevrijding. Ze vinden rust in hun geloof.”

Na de Fortkerk verplaatst de theatervoorstelling zich via het Hof van Justitie naar de eindlocatie waar de interactie met de natuur en open zee centraal staat. De rol van de zee prikkelde de nieuwsgierigheid van Juan Carlos Goilo. Je hebt uiter-

aard de rol van de zeevaart in de Nederlandse geschiedenis, maar ook de verborgen verhalen van de zeetochten in de regio. Zo werkten er vrije zwarte mannen als matrozen. Als een schip naar Venezuela voer liepen ze het gevaar om weer gevangengenomen te worden. Hoe vrij ben jij om vrij te zijn? Het antwoord op die vraag is voor iedereen verschillend, stellen de makers eerder in een persbericht. Of zoals Goilo in het vraaggesprek aanstipt: Als je onder het koloniale bewind een vrije zwarte man bent op Curaçao, ben je dat dan ook in Sto. Domingo?

De makers keken ook naar de netwerken die bestonden in die tijd. Kapiteins kwamen terug met verhalen over hun reizen. „We hebben vaak de neiging om de opstand onder leiding van Tula als een geïsoleerd incident te zien, maar er is altijd verzet geweest. Die verhalen van opstand in de koloniën werden gedeeld en gaven vuur om hun strijd voor vrijheid in gang te zetten”, legt Goilo uit. „We denken dat emancipatie iets is van nu, of sinds 1954 bij de totstandkoming van het Statuut, maar emancipatie was sinds de slavernij ongoing.” Free to be Free is in die zin ook een vertelling van de daadkracht die tot zwijgen is gebracht.

De reacties op de theatervoorstelling in Nederland waren verschillend. Mensen van kleur

ervoeren het als empowering. Het stuk staat stil bij processen van heling. Het publiek wordt aan het eind uitgenodigd om deel te nemen aan een ritueel. Daarbij komen allerlei emoties naar boven. Streek: „Sommige mensen vonden het confronterend omdat ze met hun eigen blinde vlekken geconfronteerd werden. Bij een presentatie stond een man heel dicht op Jörgen. Het was alsof hij in stilte contact met hem zocht en hem om vergiffenis vroeg.”

De voorstelling is tot en met 24 augustus dagelijks bij te wonen vanaf 19.00 uur. Het stuk duurt 75 minuten en start in de Fortkerk. Het is een meertalige voorstelling met fragmenten in Papiaments, Engels, Nederlands en Sranantongo. De organisatie adviseert om comfortabele schoenen te dragen. De avond wordt afgesloten met een kort nagesprek.

Op 25 augustus is een theatraal gespreksprogramma bij Mongui Maduro Bibliotheek, waar de makers en historici met elkaar in gesprek gaan en scènes uit de voorstelling delen. De volledige cast bestaat uit Tania Kross, Sorandy Sint Jacobs, Melanta Ayon, Jitske Wildschut, Sheldon Angelister, Jomecia Oosterwolde, Michael Wanga en Jörgen Gario. Tickets zijn verkrijgbaar via Mensing's Caminada, Sentro di pago Tu y Yo en online bij caribbean-ticketshop.com.

De theatrale route eindigt langs de waterkant.

De cast en regisseurs van Free to be Free bij Mongui Maduro Library. FOTO'S BRETT RUSSEL